

Vrijzinnig Centrum De Hoeksteen 2021

Gelezen Bijbelpassages: Lucas: 2: 1-14. Mattheüs 2: 9-12

Kerstliederen: 473, Er is een roos ontloken, 476, Nu zijt welkome, 477, Komt allen tezamen, 489, Komt ons in diepe nacht ter ore, Ere zij God.

Overdenking en gedicht:

We leven in een pandemie. Alleen de meest essentiële winkels zijn open. Indien je geen eten, geen medicijnen kunt kopen overleef je immers niet. Als je niet kunt werken zijn er geen inkomsten. Iedereen is op zichzelf teruggeworpen. Wat zullen we later over de coronatijd vertellen? Wat zullen kleinkinderen of achterkleinkinderen later vragen? Zijn er veel mensen die je kende gestorven? Ging je zelf nog mensen bezoeken? Waren jullie bang, vragen ze ons misschien. Of: hoe kwam je dan aan eten? En wat deed je dan overdag? Blevten alle mensen steeds thuis? Ben je ook zelf ziek geweest?

En misschien kun je dat later allemaal nooit goed uitleggen. Hoewel er veel anders is, gaat er ook veel door zoals altijd. En je kunt ook wel lachen tussendoor. Sommigen vinden het zelfs wel een fijne tijd, zeggen ze. Maar we leven wel globaal in een crisistijd. En hoewel in ons land de gevolgen op economisch gebied nog meevallen (geen hongersnood, geen tekorten aan eten en goederen) is het toch een gevaarvolle tijd. Een tijd waarin je je zorgen kunt maken over familieleden en vrienden, je eigen en andermans gezondheid, de gevolgen op maatschappelijk- en sociaal gebied van alle QR-codes, controles en pasjes. Tandartsen berichten dat veel mensen door knarsetanden in hun slaap kapotte kiezen krijgen. Ik las dat vooral jongeren van 16 tot 30 jaar problemen hadden met depressie, ongerustheid, stress, woedeaanvallen en burn-outs. Daarin speelt mee dat er een constante dreiging en onzekerheid speelt. Steeds moet je alert zijn op wat er gaat gebeuren.

Het oude bekende Kerstverhaal heeft een kant die het voor onze tijd nog extra actueel maakt. In het Kerstverhaal, het verhaal van Jozef en Maria op weg voor de volkstelling of inschrijving, de herders op het veld, en de koningen die een ster volgen is dreiging en gevaar verscholen. Net als in onze coronatijd. In het vaak als romantisch en vrolijk opgevatte verhaal lezen of luisteren we daar vaak overheen. We doen alsof die laag er niet is. Het loopt steeds goed af maar de gevaren zijn net als in onze tijd divers.

In die tijd was het ter wereld brengen van een kind riskanter dan nu. Onderweg zijn als vrouw in verwachting, is extra zwaar. Maar dat was overmacht, de inschrijving was verplicht. Dat je dan geen onderdak kan vinden, is dan een grote schok. Mensen die dit verhaal hoorden, vooral vrouwen, registreerden dat direct. Het kind komt ter wereld in een schuur of een grot, een stal voor de dieren. Dat is niet zoals het hoort is, wist de toehoorder.

In de Middeleeuwen stelde men zich in West-Europa waar allerlei Kerstliederen ontstonden ook voor, dat omdat het winter was, het erg koud moet zijn geweest. *Het was er zo koud... de rijm lag op de daken...* wordt in oude kerstliedjes genoemd. *Hier leit het kindeke in de kou, zijn ledemens beven..* Ja, en als het heel koud was kon je daaraan overlijden. Voor mensen van vroeger tijden was dat een werkelijk gevaar, wat ze in het kerstverhaal terughoorden.

Vervolgens de herders: De herders voegen voor ons vaak toe aan het romantische kerstplaatje. ‘Herders op den velde... zij hoorden de engelen zingen. Maar ook daar was niet alles zo mooi als het lijkt. De herders hielden de wacht en dat was niet zomaar. Er was steeds gevaar dat een wild dier een schaap zou stelen. De herders in het verhaal zijn arme mensen. Op schilderijen worden ze ook vaak afgebeeld in lompen van kleding. Als een schaap gepakt werd door een wild dier was dat een drama. En ze waren representatief voor alle armen van hun tijd. Het waken deden zij serieus rond een vuurtje. Geen gezellige barbecue of open haard aan omdat de gasrekening wat hoog wordt maar waken om levensgevaar voor schaap- en familie te voorkomen. Ze moesten alert zijn, er was dreiging.

Tot slot de koningen, magiërs of wijzen. In het Evangelie van Mattheüs wordt beschreven hoe zij een lange gevaarvolle reis maken en een ster volgen. Een van de koningen was zwart, vertellen veel schilderijen. Gelukkig maar, er werd toen al inclusief gedacht. Maar ook in dat verhaal is er dreiging. En ook dat wisten de toehoorders. Dat is niet zomaar wat, zo’n lange tocht. Je kunt doodgaan door een ziekte, in een storm terecht komen, je kunt beroofd worden onderweg.

Hoe wordt nu in het Kerstverhaal met die dreiging omgegaan? Het kindje wordt toch veilig geboren al is het in een schuur en al is het koud. Had het ook fout kunnen gaan? Misschien dat ‘engelen’ zich daar ook mee bemoeiden maar dat staat er niet.

En de kudden van de herders? Voor de herders was het normaal om waakzaam te zijn. Dat op de schapen passen hoorde erbij. Wij merken zelf dat we nu al vanzelf afstand houden, kapjes opdoen en allerlei andere maatregelen die we twee jaar geleden nog idioot zouden vinden. Mensen zijn toch erg flexibel. Helaas houdt het ook in dat sommige van de leden en vrienden van De Hoeksteen helemaal niet meer gekomen zijn in de coronatijd. De opvatting, Ik neem liever geen risico, is heel begrijpelijk’. Maar wij missen hen.

En de koningen en de dreiging in hun verhaal? De gevaarvolle reis ondernamen ze volgens de plaatjes op paarden of kamelen. Soms twee paarden en een kameel. Dat liep goed af maar het verhaal vertelt dat zij Herodes attendeerden op het koningskind dat geboren zou zijn. De koningen begrijpen gelukkig dat ze niet naar Herodes terug moeten gaan. Het bijzondere kind zelf liep nu gevaar.

Voor Jozef en Maria zat er niets anders op dan te reageren op de dreiging. Ze trokken weg. Jozef reageert op wat hij in een droom hoort. Ze waren misschien niet bang maar ze reageren wel. Dat zegt ook dat veiligheid en je leven leiden in geloof niet inhoudt dat je niets doet en denkt; “ach alles komt wel goed.. “. Je moet wel zelf oppassen. Zoals de herders waken, de koningen zich aanpassen en Jozef en Maria naar Egypte uitwijken. Er is voor veiligheid eigen actie nodig.

Wat is onze troost dan in deze coronatijd? De gevaren worden in dit verhaal genoemd, maar het loopt allemaal relatief goed af. Hoewel de hoofdpersonen in het Bijbelse verhaal allen moeten optreden omdat er dreiging en gevaar is, speelt daar doorheen dat God en de hogere machten, de engelen, zich met dit bijzondere kind Jezus bezighouden. De maagd Maria is in verwachting door de Heilige Geest. De herders horen van engelen een bericht en ook de magiërs en Jozef krijgen berichten door van engelen. En de ster die de magiërs volgen is op zijn minst ongewoon.

In de donkere periode van het Jaar wordt dan Christus geboren als helper en steun voor de mensen. Wij weten hoe hij later voor mensen opkwam, opriep om om te zien naar de armen en de verschoppelingen van zijn tijd. Hij riep anderen op om zich in te zetten voor een rechtvaardige samenleving. En velen zijn door zijn leven geïnspireerd.

Maar.. misschien mogen we ook erop vertrouwen dat het Licht dat zijn leven op aarde gaf ook in onze tijd schijnt. Om ons bij te staan, om duidelijk te maken dat we als mensheid niet alleen zijn gelaten, en als teken van hoop in moeilijke tijden.

Ik lees nogmaals het derde couplet van het gedicht voor van Verborgten in oude verhalen:
(Hier wordt het laatste couplet nogmaals gelezen)
... als ruimte en rust in een storm.

Moge voor ons in deze woelige tijden die ruimte en rust toch te vinden zijn.
Amen

Katrijne Bezemer

Lied over de verhalen van God met de mensen

Verborgten in oude verhalen,
verteld zolang mensen bestaan,
zijn woorden van hemel en aarde
die over Gods wonderen gaan.
W' ontdekken ze als we ervaren
ontvangend in 't leven te staan.

Verhalen die jong zijn gebleven
want ook ons bestaan wordt verwoord
in tijdloze, steeds nieuwe beelden
sinds eeuwen door mensen gehoord.
Z' omsluiten ons warm als een deken,
ze nemen ons op en gaan voort.

Wij leven zelf nieuwe verhalen
waarin ons De Geest tegenkomt,
als groots en geweldig ervaren,
als ruimte en rust in een storm.
Wij zeggen weer voort wat wij zagen,
verhaal waar geen einde aan komt.

(Marijke Koijsck- de Bruijne)